

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 9 februari 1945 kl. 11 fm.

Utlåtande i anledning av väckt motion om höjning av den övre åldersgränsen för inträde i erkänd sjukkasse.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 42, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Hansson* i Skediga hemställt, att »riksdagen måtte besluta sådan ändring av 9 § i förordningen om erkända sjukkassar, att inträde kan beviljas den som fyllt 15 men inte 60 år.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt 9 § tredje stycket *förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassar* må inträde i erkänd sjukkasse beviljas allenast den, som fyllt femton men icke femtio år, har god hälsa och icke är behäftad med lyte, vilket medför eller skäligen kan förväntas medföra väsentlig nedsättning av arbetsförmågan eller påkalla läkarvård i större utsträckning. Härifrån göres dock bl. a. det undantaget, att vad sålunda stadgats icke skall gälla vid överlåtelse å erkänd sjukkasse av annan understödsförenings rörelse eller viss del därav på sätt sägs i 59 eller 66 § lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar. 59 § avser överlåtelse av understödsförenings rörelse i samband med föreningens likvidation, 66 § frivillig överlåtelse av understödsförenings rörelse. Genom förordningen den 1 december 1944 angående ändring i vissa delar av sjukasseförordningen har gjorts undantag jämväl för det fall att med tillsynsmyndighetens begivande inträde i sjukkasse beviljas medlemmar av förening eller annan sammanslutning, vilken därom träffat överenskommelse med kassan.

Rätt till inträde i lokalsjukkasse skall enligt 10 § i förordningen — med bl. a. de inskränkningar som nyss nämnts — som regel tillkomma envar inom kassans verksamhetsområde bosatt man eller kvinna, vars ålder icke överstiger fyrtio år. I 11 § stadgas, att rätt till inträde i centralsjukkasse skall tillkomma dels en var medlem av lokalsjukkasse inom centralsjukkasans verksamhetsområde (indirekt ansluten medlem) dels ock regelmässigt — med samma inskränkningar, som gälla beträffande inträde i lokalsjukkasse — en var å ort inom verksamhetsområdet, för vilken lokalsjukkasse icke finnes, bosatt person, vars ålder icke överstiger fyrtio år (direkt ansluten medlem).

Beträffande de skäl, som under förarbetena till sjukasseförordningen åberopats till stöd för uppställandet av de nu angivna åldersgränserna, får utskottet hänvisa till sitt utlåtande nr 3 vid 1943 års riksdag, s. 7—10.

Vid nämnda års riksdag hemställde herr Hansson i Skediga i en inom andra kammaren väckt motion, nr 202, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning om sådana ändringar i nu gällande bestämmelser för medlemskap i erkända sjukkassor att inträdesåldern höjes till 50 år särskilt med avseende på småbrukare och lantarbetare».

Andra lagutskottet yttrade i nyssnämnda, i anledning av motionen avgivna utlåtande nr 3:

Under förarbetena till 1931 års sjukkassereform har framhållits, att det med hänsyn till den vid högre levnadsålder ökade sjukdomsriskerna icke bör kunna åläggas sjukkassa att bevilja rätt till inträde åt personer, som överskridit en viss ålder, åtminstone icke därest sjukkasseväsendet ordnades efter de grundprinciper, som sedermera kommo till uttryck i 1931 års förordning i ämnet. Det torde hava rätt enighet om att denna högsta åldersgräns för rätt till inträde skulle ligga mellan 40 och 50 år. Viss tveksamhet synes emellertid hava yppats beträffande frågan var inom det sålunda angivna området åldersgränsen lämpligen borde sättas. I det lagförslag, som förelades 1926 års riksdag, sattes åldersgränsen till i regel 45 år. Den gräns, som slutligen fastställdes, blev emellertid för de normala fallen 40 år.

Spörsmålet, huruvida ifrågavarande åldersgräns i 1931 års förordning bör bibehållas eller om — särskilt med hänsyn till efter förordningens ikraftträdande möjligen kunna erfarenheter — gränsen kan höjas, finner utskottet vara förtjänt av uppmärksamhet.

Emellertid befinner sig såsom förut anförts frågan om en allmän reform av sjukkasseväsendet under utredning. Den år 1938 tillsatta socialvårdskommittén har till uppgift att företaga en allmän översyn av socialvården. För fullgörande av sitt uppdrag har kommittén funnit erforderligt att upptaga sjukkasseverksamheten till mera ingående prövning. Kommittén torde komma att slutföra denna fråga och framlägga förslag i anledning därav under första hälften av innevarande år. Med hänsyn härtill finner utskottet ej skäl föreslå riksdagen att göra någon framställning till Kungl. Maj:t i den med motionen avsedda frågan.

Utskottet hemställde på grund av vad utskottet sålunda anförde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Denna hemställan bifölls av riksdagen.

Såsom ovan framhållits gjordes genom förordningen den 1 december 1944 angående ändring i vissa delar av sjukkasseförordningen undantag från de i 9 § tredje stycket angivna inträdesvillkoren för det fall att med tillsynsmyndighetens begivande inträde i sjukkassa beviljades medlemmar av förening eller annan sammanslutning, vilken därom träffat överenskommelse med kassan. Nämnda författningsändring var föranledd av en underdånig skrivelse från svenska sjukkasseförbundet, vari hemställdes, att sjukkasseförordningen måtte kompletteras med en bestämmelse, som gäve erkänd sjukkassa rätt att på kollektiv väg medgiva anslutning av grupper, anställda vid visst företag, även om för dem, som tillhörde gruppen, de för individuellt inträde gällande villkoren ej vore uppfyllda. Såsom motivering härför anföres bl. a., att enligt vad förbundet hade sig bekant vid vissa företag förefunnos önskemål om att få ansluta olika grupper anställda direkt till de erkända sjukkassorna, varvid man förutsatte, att även de, som på grund av

nuvarande inträdesbestämmelser icke vore inträdesberättigade, skulle omfattas av anslutningen. Då en sådan anslutning måst ske genom anlitande av särskilda understödsföreningar och denna procedur vore mycket omständlig och tidsödande, borde det enligt förbundets mening övervägas, huruvida icke en dylik anordning kunde möjliggöras på ett enklare men ändock för sjukkasseverksamheten fullt betryggande sätt.

I den proposition, nr 295, vari förslag till bland andra nu ifrågavarande författningsändring framlades för 1944 års riksdag, anförde föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att grunden till de i 9 § tredje stycket sjukkassee förordningen angivna inträdesvillkoren vore intresset att nedbringa försäkringsrisken, så att avgifterna kunde hållas inom rimliga gränser. Undantag från inträdesvillkoren hade i förordningen gjorts för det fall, att annan understödsförenings rörelse helt eller delvis överlättes på sjukkassa. En sådan överlåtelse innebure, att understödsföreningens medlemmar helt eller delvis anslötes till sjukkassan, oberoende av sin ålder och sitt hälsotillstånd. Sjukkassan hade härvid möjlighet att bereda sig gottgörelse för den ökade försäkringsrisken genom särskilda villkor vid överlåtelsen. Den nu förevarande framställningen från sjukkassee förbundet avsåg att skapa en enklare form för kollektiv anslutning till sjukkassa, främst med tanke på sådana fall, att personer, som vore anställda vid visst företag, jämlikt gällande kollektivavtal skulle vara medlemmar i sjukkassa. Man hade önskat, att en sådan kollektiv anslutning även skulle kunna ske direkt, icke blott såsom nu genom överlåtelse av understödsförenings rörelse. Mot införande av en dylik direkt kollektivanslutning syntes intet vara att erinra, under förutsättning att de inträdessökande tillhörde någon organisation, med vilken sjukkassan kunde träffa avtal rörande villkoren för anslutningen och som hade tillräcklig ekonomisk bärkraft för att kunna garantera, att villkoren uppfylldes.

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen, hemställde i utlåtande nr 70 om bifall till propositionen oförändrad i denna del. Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

Socialvårdskommittén har i april 1944 framlagt förslag till lag om allmän sjukförsäkring (SOU 1944: 15 och 16). Den nya sjukförsäkringen har föreslagits skola träda i kraft den 1 januari 1947.

I 9 § tredje stycket förordningen om erkända sjukkassor äro vissa villkor angivna, vilka i allmänhet skola gälla för inträde i dylik kassa. Villkoren innebära dels att den inträdessökande skall vara i åldern mellan 15 och 50 år, dels ock att han skall vara vid god hälsa. Grunden till dessa inträdesvillkor är intresset att nedbringa försäkringsrisken, så att avgifterna kunna hållas inom rimliga gränser. Undantag från inträdesvillkoren har i förordningen gjorts bl. a. för det fall att annan understödsförenings rörelse efter godkännande av tillsynsmyndigheten helt eller delvis överlättes på sjukkassa. Anledningen till nu nämnda undantag är att kassan i dylika fall har möjlighet att

Utskottet.

bereda sig gottgörelse för den ökade försäkringsrisken genom särskilda villkor vid överlåtelsen. Enligt en den 1 december 1944 gjord ändring i 9 § tredje stycket i förordningen göres såsom motionären framhållit undantag från inträdesvillkoren jämväl för det fall att med tillsynsmyndighetens begivande inträde i sjukkassa beviljas medlemmar av förening eller annan sammanslutning, vilken därom träffat överenskommelse med kassan. Sjukkassan kan i dylika fall betinga sig särskild ekonomisk gottgörelse av sammanslutningen för medlemmarnas inträde. Förutsättning för att anslutningen skall kunna godkännas av tillsynsmyndigheten är givetvis, att sammanslutningen har tillräcklig ekonomisk bärkraft för att kunna garantera att villkoren uppfyllas.

Spörsmålet, huruvida och i vad mån den i 9 § angivna högsta åldersgränsen för rätt till inträde i sjukkassa vid individuell anslutning må kunna höjas, är enligt utskottets mening värt beaktande. Emellertid har socialvårdskommittén i april föregående år framlagt förslag till lag om allmän sjukförsäkring. Förslaget innebär, att varje svensk medborgare, som bor i Sverige, efter fyllda 16 år skall vara skyldig tillhöra en allmän sjukkassa och därmed vara sjukförsäkrad såväl för egen som för eventuella familjemedlemmars del. De allmänna sjukkassorna äro avsedda att uppstå genom ombildning av de erkända sjukkassorna. Frågan om införande av obligatorisk sjukförsäkring torde sålunda inom kort bliva föremål för ställningstagande från statsmakternas sida.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 februari 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Holmbäck, Linder, Wistrand*, Forslund, Olöf Carlsson, Hallagård* och *Gunnar Andersson*;

från andra kammaren: herr *Olovson* i Västerås, fröken *Andersson*, herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Ryberg, Nilson* i Eskilstuna, *Hermansson**, *Larsson* i Östersund och *Andersson* i Eskilstuna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.